

The Project Gutenberg eBook of Beretning om Folke-Høiskolen i Rødding, by Christian Flor

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Beretning om Folke-Høiskolen i Rødding

Author: Christian Flor

Release Date: November 10, 2010 [EBook #34272]

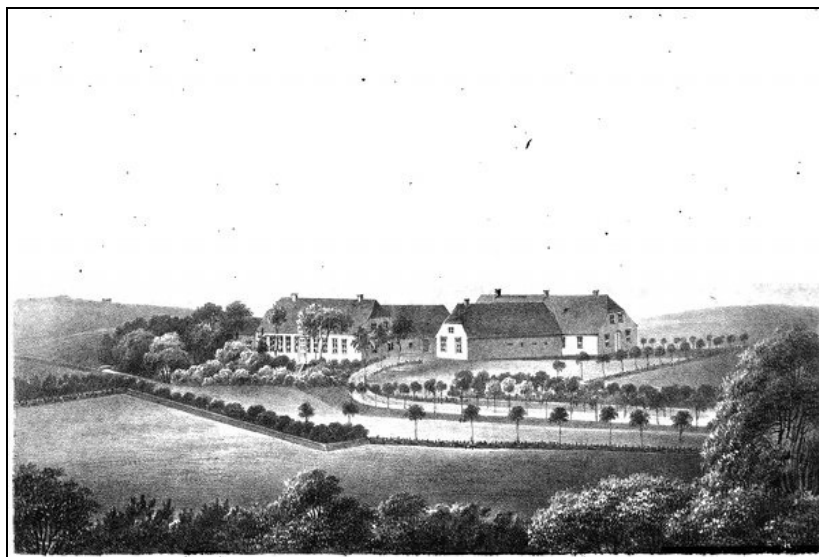
Language: Danish

Credits: Produced by an anonymous volunteer from scanned images of public domain material made available by Google Books.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK BERETNING OM FOLKE-HØISKOLEN I RØDDING ***

Afskriverens bemærkninger

Åbenlyse trykfejl er rettet i denne e-bog, men forfatterens stavning er i øvrigt bevaret. Bogen er oprindeligt trykt med frakturskrift; i nedenstående tekst er antikvaskrift angivet med en grotesk/sans serif font. Originalteksten skelner ikke mellem stort I og J, og ved angivelse af initialer har det derfor sjældent været muligt at skelne. I nedenstående tekst er anvendt I. i sådanne tvivlstilfælde. En [ordliste med rettelser](#) er placeret sidst i bogen.

Beretning om Folke-Høiskolen i Rødding

af

C. Flor,
Professor.

Med tvende Steentryk.

Kjøbenhavn.
Trykt hos J. C. Scharling.
1846.

Den høiagtede Comitee for Danske Underviisnings-Anstalters Fremme i Nord-Slesvig har opfordret mig til at give en historisk Beretning om Folke-Høiskolen i Rødding, hvorved Publikum kunde blive bekendt med dens nuværende Tilstand og tidligere Skjæbne. Ligesaa fuldt som jeg erkjender min Forpligtelse til Comiteen, hvis Bistand det ene og allene skyldes, at Høiskolen er kommen i Stand, at opfylde dette Ønske, ligesaa fuldt indseer jeg Comiteens Forpligtelse til at underrette dens Mandanter om Resultater om Læreanstalts Virksomhed, til hvis Grundlæggelse og Vedligeholdelse den største Deel af deres Bidrag ere anvendte.

Man siger, at alt Nyt, som skal have store og vigtige Følger, har en besværlig Fødsel og en trang Barndom. Hvis det ogsaa omvendt kunde siges, at det Nye, som har ualmindelige Vanskeligheder at overvinde, altid bliver til noget Fortrinligt, saa maa Høiskolen i Rødding komme til at bære rige og herlige Frugter; thi det varede længe inden den kunde komme tillive, og, saa ungt dens Liv end er, har den allerede havt manganen Fare at bestaae. At erfare noget Nøiere herom, kunde vistnok interessere Mange; men hvor megen Lyst jeg, baade af denne Aarsag og tillige for min egen Skyld, end kunde have til i denne Henseende at levere udførligere Meddelelser, saa afholde dog flere gyldige Grunde mig derfra. Den gode Sag vilde blive udsat for stor Fare, hvis Alt, hvad der er sandt, blev sagt; jeg kan kun love, at Alt, hvad der bliver sagt, skal være sandt.

Rødding Høiskole i Marts 1846.

Flor.

Høiskolen i Rødding er ikke den først paatænkte Høiskole her i Nord-Slesvig. Allerede i Slutningen af 1841 udstedte nogle Præster og Gaardeiere paa Vestkanten i Slesvig, i hvis Spidse Pastor Hagen i Meolden stod, en Indbydelse til at oprette »en Dansk Høiskole i Sønderjylland«. Planen var meget vel anlagt, stemte i sine Grundprinciper temmelig overeens med den for Rødding-Høiskole, vilde, som mere lig det Sædvanlige, formodentlig lettere have fundet Indgang hos Publikum, og maaskee havt færre Vanskeligheder at kæmpe imod end den herværende. Dog, dette sidste er uvist; thi ogsaa dens Formaal var Bondestandens Oplysning og Nationalitetens Opvækkelse, og disses Fjender vilde da vel ligesaafuldt have vendt deres Vaaben imod den, som de gjorde det mod Rødding-Høiskole. Ifølge Planen vilde den projecterede Høiskole omtrent blive det, som man sædvanlig tænker sig ved en Middelskole, hvoraf det vistnok kunde være saare ønskeligt at flere oprettedes omkring i Landet. Men da en anden af den Slesvig-Danske Sags Venner, Prof. Flor, kun ventede paa en gunstig Leilighed til at realisere en større og mere omfattende Idee om en national Folke-Høiskole i Nord-Slesvig, og man indsaae Umuligheden af at faae iværksat mere end den ene Plan, saa besluttede man ikke at splitte Kræfterne, stille den ene i Bero, og prøve paa den vigtigste, om endog vanskeligste, først. Da derfor den »Slesvigske Forening« havde dannet sig, udkastede Prof. Flor en Plan til en større Folke-Høiskoles Oprettelse i Nord-Slesvig og forelæste den i en Forsamling af den Slesv. Forening den 14 Aug. 1843. (Planen findes aftrykt i »Dannevirke« for 19de Aug. 1843), og Foreningen besluttede at antage sig denne Sag af al Magt. Denne Plan vandt dog ikke Bifald hos det større Publikum: Nogle fandt den for demokratisk, Andre for aristokratisk, Alle for utydelig og ubestemt, og selv Nationalitetssagens og Forfatterens nøiere Venner frygtede for, at den var for chimairisk og uudførlig i Virkeligheden. Ikke destomindre lovede den Kjøbenhavnske Comitee til danske Underviisningsanstalters Fremme i Nord-Slesvig at ville understøtte Høiskole-Sagen med et Laan af 5000 Rbd. i 5 Aar, og en aarlig Gave af 600 Rbd. i ligesaa lang Tid. Den Slesvigske Forening udnævnte imidlertid i en Forsamling den 17 Novb. 1843 en Comitee, bestaaende af de 3 Gaardmænd Hans Nissen, Nis Steffensen og Laurids Skau, som i dens Navn skulde købe en passende Gaard og ellers foretage alt det Fornødne til Sagens Fremme. Prof. Flor udarbejdede derfor den oprindelige Plan nærmere til »et Udkast til Indretningen af en Folke-Høiskole i Nordslesvig«, (aftrykt i »Dannevirke« for 20 Juli 1844), i hvilken Form den vandt en gunstigere Bedømmelse, navnlig behagede den Kbhavnske Comitee bedre. De tre ovennævnte Gaardmænd indgave nu i den Slesvigske Forenings Navn en allerunderdanigst Ansøgning til Hans Majestæt om at maatte oprette en Høiskole efter vedlagte Udkast. Ogsaa købte de i Vinterens Løb en Gaard af Krigsassessor Kjær i Rødding By for 12,000 Rbd. Det er ofte blevet sagt, og vistnok ikke ganske uden Grund, at denne Gaard blev betalt for dyrt og laa baade for nordligt og for isoleret. Men de havde vigtige Grunde, hvoraf de lode sig bestemme: Frygt for de Hindringer, som muligen kunde lægges Høiskolens fri Udvikling i Veien af Embedsmænd, som ikke vare den Danske Nationalitetssag gunstige, foraarsagede, at man ønskede Høiskolen anlagt i det Tørninglenske, hvor man haabede at kunne formaae Hans Majestæt til at overdrage Overopsynet til Biskoppen i Ribe, hos hvem man forudsatte et venligt Sindelag for Sagen; Gaarden laa midt imellem Øst og Vest; den havde et godt Vaaningshuus, hvor to Skolestuer og Bolig for tvende Lærere uden Vanskelighed kunde indrettes; endelig ønskede man snarest muligt, helst med Sommerens Begyndelse, at kunne aabne Skolen. I en Forsamling den 12te Februar 1844 meddeelte de den Slesv. Forening Underretning om det afsluttede Gaardkjøb, og der udvalgtes en Direction for den tilkommende Høiskole, bestaaende af Prof. Flor som Formand og speciel Underviisningsdirecteur, fremdeles: Pastor Hertel i Moltrup, Pastor Schøler i Wodder, Hans Nissen, Gaardmand i Hammelev, Laurids Skau, Gaardmand i Sommersted, Landvæsenscommissair Knudsen i Forballum og Smidt, Eier af Kjær Mølle. Disse maatte nu først og fremmest være betænkte paa at skaffe det Vigtigste af Alt, en Forstander. Deres Valg faldt paa Cand. i Theol. J. Wegener, som flere af Directionens Medlemmer personlig havde lært at kjende ved Skamlingsfesten, og som opholdt sig som Huuslærer hos Provst Plesner paa Langeland, og man aabnede Underhandlinger med ham i denne Anledning. Men netop Det, som bragte Directionen til at foretrække ham for enhver anden af dem, den kunde tænke paa: hans varme og stærke Følelse for Fædreland og Nationalitet, hans klare Syn for en saadan Høiskoles Vigtighed og for Forstanderpostens overordentlige Vanskeligheder, indgav ham mange Betænkeligheder, ikke om han skulde opgive sin behagelige og kjære Stilling i Provst Plesners Huus, thi det gjaldt Fædrelandets Tjeneste, men om han vilde være istand til at opfylde dets store Fordringer. Han modtog omsider Tilbudet, og man var altsaa for saavidt hjulpen, især da ogsaa den anden Lærer blev antagen, Cand. i Theol. Müller fra Gram, om hvem man havde al Grund til at haabe det Bedste. Men endnu kom ingen Tilladelse fra Hans Majestæt til at oprette Skolen, og vore Modstandere truede med at det ligefrem vilde blive os nægtet. Dette skete dog ikke, og den 17 Juni underskrev H. M. allernaadigst Tilladelse til at oprette en Folke-Høiskole i det nordlige Slesvig under Overtilsyn af Hr. Amtmand Conferensraad Johannsen i Haderslev og Hr. Provst Matzen i Hygom. Det besluttedes da, at Høiskolen skulde begynde den 1 Novbr 1844.

Der var imidlertid passeret og passerede fremdeles i Aarets Løb Meget, som virkede lammende paa hele Nationalitetssagen, altsaa ogsaa paa Høiskolen. Det Kgl. Patent af 29 Marts, hvorved det nægtedes de dansktalende Slesvigere at have samme Ret i Stændersalen som de tysktalende; den herved foranledigede Udstedelse af den saakaldte Slesvigske Forenings Protocol-Extract af 12 Juni; det herpaa fulgte Forbud imod

[S. 5]

[S. 6]

den Slesvigske Forenings Sammenkomster og den vidtløftige og dog resultatløse Undersøgelse om denne Extracts Forfatterskab; den overordentlig lange Tid, som hengik uden at den Kgl. Tilladelse til at oprette Høiskolen kom, skjøndt kort tilforn Oprettelsen af en Slesvigholstensk Høiskole i Rendsborg hurtigen var bleven bevilget — alt Dette og meget Andet ned slog i høi Grad de dansksindede Bønders Mod: de troede, at naar de havde selve den allerrhøieste Regjering imod sig, vilde al Modstand være forgjæves, og, med Bondestandens naturlige Forkjærlighed for Fred og Ro, bleve de trætte og kjæde af den bestandige og frugtesløse Kamp imod det antidanske Parti, trak sig tilbage hver til Sit, og opgave at tænke paa Andet end deres egne Personer og deres materielle Fordeel. Disse Forhold vare ikke gunstige for Høiskolesagen, der nu for det meste maatte skytte sig selv. Medlemmerne af Directionen, hvis Formand boede i Kiel, vare adspredte omkring i Landet, ingen i Nærheden af Rødding, og følte kun liden Opmuntring til at tage sig af Sagen. Da derfor Hr. Wegener den 19de October ankom til Rødding, maatte han vistnok strax fornemme, at her skulde hans Kjærlighed til den Nord-Slesvigske Sag og Mod til at give sig i Kampen for den, sættes paa den allerallervorligste Prøve. Men han tog sig i Forholdene som en Mand. At aabne Høiskolen til den satsatte 1 Novbr, derpaa var ikke at tænke; men han gjorde hvad han formaade, for at dette dog kunde skee snarest muligt. Imidlertid ankom til hans store Trøst ogsaa Hr. Müller, i hvem han fandt en kjærlig og redelig Ven og en trofast og samvittighedsfuld Medarbejder, hvad han bestandig er vedbleven at være.

Endelig skulde Høiskolen aabnes den 7de Novbr 1844. Hvor mange Elever der vilde komme, vidste man ikke, da kun 3 à 6 havde meldt sig, og da det slesvigholstenske Parti arbejdede af al Magt paa at afholde Enhver fra at drage derhen. Til Alles Forundring indfandt sig 20 Elever fra forskjellige Egne. (I Vinterens Løb kom to til). Foruden disses Fædre og Formyndere vare ogsaa endeel af den Slesvigske Forenings Medlemmer tilstede. Man forsaaede sig nu i den store Læsesal, hvor Hr. Wegener besteg Kathedret og holdt en Indvielsestale, som satte Alle i Begeistring, og hvorved han vandt Alles Hjerter, baade de Unges og de Gamles. Siden efter blev der holdt Gilde, og Dagen endtes med godt Mod og gode Forhaabninger; thi Grundstenen syntes dog nu at være lagt til det nye aandelige Dannevirke. Eleverne fik Logier omkring i Byen, saa godt det lod sig gjøre, flere Steder maadeligt nok. Underviisningen og Øvelserne begyndte, og Hr. Wegener og den anden Lærer, Cand. theol. Müller søgte nu at gjøre samme saa frugtbringende som muligt. Det var en usædvanlig Opgave, de havde at løse, thi Eleverne vare saare forskellige baade i Alder og Evner; men det lykkedes dem over Forventning, da de, uagtet der naturligviis toges tilbørligt Hensyn til Elevernes hidtilværende Stilling og Dannelse, fulgte det af Høiskolen vedtagne Princip: at man mere maa frygte for at gjøre Foredraget for lavt og for langsomt for de bedre Hoveder, end for høit og for fremskridende for de ringere. Høiskolen beholdt desværre Wegener kun et halvt Aar. Han havde i den Tid vundet Elevernes og Forældrenes Kjærlighed, Tillid og Agtelse, og han besidder endnu her i Nord-Slesvig disse skjønne levende Mindesmærker om sin Virksomhed friske og usvækkede, ligesom han heller ikke kan faae Rødding-Høiskole af sine Tanker og sit Sind, trods alle de med den forbundne Savn og Ubehageligheder. Men det Tilbud, som uventet blev gjort ham om et betydeligt Præstekald, troede han ikke at turde afvise, da Erfaringen allerede havde lært ham, at hans af Naturen svagelige Helbred efter al Sandsynlighed ikke længe vilde kunne holde ud paa en saa angribende Post som denne, og da han sikkert haabede ogsaa i sin nye Stilling at kunne være Høiskolen til mangfoldig Gavn.

[S. 7]

Der skulde altsaa søges en ny Forstander i den afgaaendes Sted. Man maatte næsten ansee det for umuligt at finde Nogen, som kunde og vilde paatage sig en Post, der gjorde store Fordringer baade i aandelig og moralsk, ja selv i legemlig Henseende, der var fuld af Savn og Besværligheder, og tilbød Intet af det man kalder Behageligheder, ja ikke engang nogen Sikkerhed for Fremtiden, kort sagt aldeles Intet uden for Den, der følte Drift til at arbejde i Patriotismens og Menneskekjærlighedens Tjeneste, og betragtede Høiskoleideen som en Frugt af disse. Og om man end blandt Ungdommen kunde haabe at finde Nogen med Begeistring nok til at træde ind i en saa opoffrende Virksomhed, saa turde man hos den Unge ikke vente et saa praktisk skarpt Blik og en saa seig Udholdenhed, at han ei vilde blive forvirret af Slesvigs forviklede Forhold, eller træt af den daglige Kamp og kjæde af de mange nedslaaende Erfaringer om den Aarhundreder gamle Aandsundertrykkelses bedrøvelige Følger. Da besluttede Prof. Flor som Den, der følte, at han var nærmest til at gjøre Alt for at frelse Høiskolens Existens, at opgive sin Stilling i Kiel og interimistisk at tage Ophold i Rødding og overtage Forstanderens Functioner, for om muligt at faae Alting saavidt ordnet, at Høiskolen kunde ansees for at have overstaet de største Vanskeligheder og naaet en nogenlunde sikker Tilværelse. Comiteen i Kjøbenhavn for Dansk Underviisnings Fremme i Slesvig, som tilfulde indsaae Sagens Vigtighed, lovede ham at gjøre Alt hvad der stod i dens Magt for under disse Omstændigheder at opretholde det begyndte Værk. Han søgte derfor og erholdt af Hans Majestæt allernaadigst sin Afsked.

Imidlertid havde det Kgl. Landhuusholdnings-Selskab ogsaa velvillig antaget sig vor gode Sag og ikke alene foræret os en udvalgt Samling af landoekonomiske Skrifter samt flere Agerdyrkningsredskaber, men ogsaa lovet os et Bidrag af 200 Rbdlr. aarlig i 3 Aar til Hjælp for en agronomisk Lærer. Hr. Krarup, som i længere Tid havde været paa Haraldslund og ved Landhuusholdningsselskabets Understøttelse havde opholdt sig nogen Tid paa Institutet i Eldena, antoges fra Mai Maaned som Lærer ved Høiskolen, og i Sommerens Løb kom ogsaa den talentfulde og dygtige unge Naturforsker, Dr. phil. Poulsen, som i Udlandet særskilt havde beskæftiget sig med Agricultur-Chemi, som Lærer til Rødding, for her at gjøre et Forsøg paa at realisere sin Yndlingsidee: at indføre Naturvidenskaberne i Folkeoplysningen. Hertil lovede ogsaa Selskabet til Naturlærers Udbredelse sin Understøttelse ved at skjenke os Apparater til et Beløb af 200 Rbdlrs. Værdi. Desuden havde H. M. Kongen allernaadigst skjænket Høiskolen et fuldstændigt Gymnastik-Apparat og flere private Fædrelandsvenner ydet Hjælp i Penge, Bøger eller andre Ting.

[S. 8]

Høiskolen var saaledes kommen i Besiddelse af den fornødne Lærerkraft og Spørgsmaalet var nu, om Eleverne havde Lyst til at blive, og om Forældrene, tvertimod deres naturlige og vante Forestillinger, kunde overtale sig til at undvære deres arbejdsdygtige Sønner om Sommeren. Resultatet blev, at af Vinterhalvaarets 22 Elever forbleve de 10 Sommeren over, hvilket den, der kjender Forholdene, vil ansee for en ikke ubetydelig Seier for Høiskolen.

Efterhaanden yttrede sig nu hos Bondestandens Ungdom rundt omkring i Landet Lyst til at besøge Høiskolen; men det var umuligt for mere end nogle Faa at erholde et nogenlunde anstændigt Logis i Rødding By, hvortil kom, at mange Forældre frygtede for, saaledes uden nærmere Tilsyn at overlade deres unge Sønner udenfor Skoletiden ganske til dem selv. Herved opstod den Idee hos nogle af Bønderne i den Slesvigske Forening: at opbygge et Elevhus paa Actier, og da der maatte iles, hvis Høiskolen endnu i Vinterhalvaaret skulde benyttes, saa gik det lidt tumultuarisk til baade med Actiesamlingen og Opførelsen af Bygningen, hvoraf ingen blev ganske tilendebragt, især da Sommeren i saa høi Grad var ugunstig for begge disse Foretagender. Men fuldførelsen af Actiesamlingen vil ikke udeblive og i Foraaret vil Elevhuset blive fuldent og staae som et smukt Vidne om den Slesvigske Bondes selvstændige Kraft og opvaagnende Sands for Oplysnings og Kundskabers Herlighed. Imidlertid blev Elevhuset, beregnet til Bolig for 32 Elever foruden Inspecturen, indvendig saa vidt færdigt, at de midt i Novbr. Maaned kunde drage derind. Alle Pladserne bleve optagne,

deels af de gamle, hvoraf ingen gik bort, deels af nyankomne; og Eleverne have, paa ganske ubetydelige Sygdomstilfælde nær, hele Vinteren befundet sig fortræffelig i dette deres lille Jomsborg, som de selv i Spøg kalde det. At Opholdet i Elevhuset for Eleverne selv er i høi Grad behageligt og gavnligt, saa længe en god Aand kan hvile over dem, lader sig ikke nægte; men da det endnu ikke er lykkedes at ordne Økonomivæsenet og Gaardens Bestyrelse, ligesaa lidt som Høiskolens finansielle Stilling i det Hele, paa en tilfredsstillende Maade, saa ligger dette endnu som en trykkende Byrde paa Forstanderen. Dog dette finder sig vel engang, og vi skal ikke tillade os at besvære Publikum med Klager herover, ligesaa lidt som med en detailleret Udgiftsliste. Man vilde kun deraf lære, hvad Enhver dog veed i Forveien, at det ikke koster saa lidt at anlægge og vedligeholde en saadan Læreanstalt. Men hvor vigtige de ovennævnte udvortes Forhold end ere for de Paagjældende og hvor stor en Indflydelse de maae udøve paa disse ved Udførelsen af deres Dont, og hvor nødvendig endog Finantsernes heldige Tilstand er til Anstaltens Existens og Fremgang, saa er det dog ikke Fremstillingen heraf, der kan have Interesse for det store Publikum. Dette ønsker deels i Almindelighed at vide, om Høiskolen i Rødding paa en tilfredsstillende Maade har løst den Opgave, der nu beskjæftiger saa Mange, angaaende Folke-Høiskoler, navnlig om, hvorledes Bondestanden kan erholde den Oplysning, han som Landets Søn og Statens Borger savner og ønsker? og deels, med særskilt Hensyn til Nordslesvigerne, om den har formaaet at vække og nære den danske Nationalfølelse? Kan begge disse Spørgsmaal besvares med Ja, saa har Landet og Staten faaet fuld Værdi for de Penge, Forsøget har kostet, selv om Rødding-Høiskole maatte gaae ind af Mangel paa Understøttelse.

For at Læserne da selv kunne dømmе, skal vi søge at gjøre dem bekjendte med Høiskolens Indretning og med de Resultater, den har givet. Men vi maae dog i Forveien bede bemærket, at den endnu ikke har existeret fulde halvandet Aar, er altsaa kun i Begyndelsen af sin Udvikling, hvilken vi gjerne ville gjøre saa naturlig som muligt, og at den oprindelige Plan kun gav sig ud for at være et Forsøg, som vi ei alene vare os bevidste kunde modtage Forandringer og Forbedringer, men som ogsaa netop med Flid var anlagt saaledes, at den med Bekvemhed kunde optage disse. Den forekom derfor, saaledes som den læstes i »Dannevirke« for 20 Juli 1844, Mange at indeholde noget Ubestemt og Svævende, der ikke behagede dem, og Virkeligheden vil maaskee synes dem i Adskilligt ikke at svare til Udkastet. Men Hovedsagen, den egentlige Idee, er ikke forladt; den har kun formet sig efter Omstændighederne. I vor Fremstilling ville vi imidlertid kun meget kort berøre det, hvori vor Fremgangsmaade ei er forskjellig fra andre Læreanstalters, og kun dvæle der, hvor vi afvige fra det Sædvanlige.

[S. 9]

Den fastsatte Skoletid var baade i det første og det nuværende andet Vinter-Halvaar fra 8 til 12 om Formiddagen og fra 2 til 5 om Eftermiddagen; i Sommer-Halvaaret om Efterm. fra 2 til 6.

Den første Vinter vare alle Eleverne, 20—22 samlede i een Klasse, og vare følgende:

- 1) N. Staal, 17 Aar gl., Søn af Møller Staal i Thyrstrup Sogn.
- 2) P. Skau, 19½ Aar gl., Gaardmandssøn fra Sommersted.
- 3) P. M. Sørensen, 18 Aar, Gaardmandssøn fra Moltrup Sogn.
- 4) Fr. Møller, 17 Aar, Indsidders-Søn fra Skodborg Sogn.
- 5) H. P. Bramsengard, 19 Aar, Gaardmandssøn fra Vilstrup Sogn.
- 6) I. I. Møller, 18 Aar, Gaardmandssøn fra Rødding Sogn.
- 7) N. Windfeldt, 18 Aar, Gaardmandssøn fra Fardrup Sogn.
- 8) S. A. Smidt, 19 Aar, Søn af Thingmand Smidt i Haderslev.
- 9) P. Arnkiel, 16 Aar, Degnesøn fra Thyrstrup Sogn.
- 10) B. Refslund, 16 Aar, Gaardmandssøn fra Agerskov Sogn (kom efter Paaske).
- 11) H. I. Bergholdt, 24 Aar, Gaardmandssøn fra Arrild Sogn.
- 12) A. Lorentzen, 20 Aar, Søn af P. H. Lorentzen i Haderslev.
- 13) P. Raun, 27 Aar, Teglblænder, Indsidders Søn fra Hammelev Sogn.
- 14) C. E. Ravn, 17 Aar, Gaardmandssøn fra Øsby Sogn.
- 15) Th. Windfeldt, 18 Aar, Gaardmandssøn fra Fardrup Sogn.
- 16) I. Boisen, 17 Aar, Gaardmandssøn fra Skrave Sogn.
- 17) C. Lund, 16 Aar, Gaardmandssøn fra Skrave Sogn.
- 18) N. Nissen, 17 Aar, Gaardmandssøn fra Øsby Sogn.
- 19) S. Lund, 15 Aar, Gaardmandssøn fra Rødding Sogn.
- 20) I. P. Appel, 21 Aar, fra Agerskov Sogn.
- 21) M. N. Møller, 25 Aar, Snedker, fra Hjerting Sogn.
- 22) M. Gundersen, 22 Aar, Gaardmandssøn fra Lintrup Sogn (kom ved Fastelavn).

Timetabellen for Ugen lød saaledes:

Fædrelandshistorie	4 Timer.
Verdenshistorie	3 "
Geografi	3 "
Forstandsøvelser (moraliske, psykologiske og statistiske Gjenstande mundtlig og skriftlig behandlede)	4 "
Dansk	6 "
Tydske	2 "
Naturhistorie	3 "
Geometri	2 "
Tegning eller Ridsning	4 "
Regning	2 "
Gymnastik	4 "
Sang (foruden Løverdage Efterm.)	2 "

Om dette Halvaar have vi kun at bemærke, at, endskjøndt Eleverne i det Hele viste al den Iver og Opmærksomhed man kunde forlange, og mere end man kunde vente, saa var det blandt Øvelserne især Gymnastik og blandt Videnskaberne især Historie der interesserede dem, dette sidste vel tildeels paa Grund af Hr. Wegeners store Gave til at foredrage den paa en underholdende og lærerig Maade.

[S. 10]

Om Sommeren kom kun een ny Elev til, H. Sødorff, 17 Aar, Søn af Lieutenant Sødorff. Som 12te Elev kan regnes Chr. Flor, der tog Deel i adskillige Timer. Af de gamle gik de 12 sidstnævnte bort; der forblev altsaa kun een Klasse. Men med Læregjenstandene foregik naturligviis endeel Forandringer, som Følge baade af Aarstiderne og det nye Lærpersonale.

Den første Deel af Sommeren vare Timerne saaledes fordeelte:

om Formiddagen:

Theoretisk Landvæsen	8 Timer.
Physik	2 "
Geographi	2 "
Historie og Statistik	6 "
Dansk	6 "

om Eftermiddagen:

Arithmetik og Regning	4 Timer.
Geometri	2 "
Tegning	3 "
Tydske	3 "
Dansk	2 "
Gymnastik (Svømning)	4 "
Sang foruden Løverd. Eft.	2 "

Om Eftermiddagen udtoges, naar Veiret tillod det, Eleverne skifteviis til Øvelser i Marken, hvortil ogsaa hørte practisk Landmaaling, hvori Eleverne fandt stor Behag og gjorde god Fremgang. Senere, efter at Dr. Poulsen var ankommen, ansattes:

Theoretisk Landvæsen	8 Timer.
Physik	2 "
Geographi	2 "
Historie og Statistik	4 "
Dansk	4 "
Arithmetik og Regning	4 "
Geometri	2 "
Botanik	4 "
Tydske	4 "
Gymnastik eller Svømning	4 "
Sang (foruden Løverd. Eft.)	2 "

og een Eftermiddag botanisk Excursion; endelig Mark-Øvelser for Enkelte skifteviis, naar Veiret tillod det.

Blandt de Erfaringer i Sommer-Halvaaret, som muligen kunne have nogen almindeligere Interesse, ville vi anføre følgende: Det eneste Middel, som staaer til vor Raadighed, for at Eleverne kunne bade sig og lære at svømme, er at benytte en lille Aa, som gaaer over Høiskolens Mark, hvor den paa et Sted, omtrent 20 Al. langt, er 7—8 Al. bred, og paa sit Dybeste 2—3 Alen dyb. Ved Hjælp af denne Smule Vand og det Svømme-Apparat, som Hs. Majestæt har skænket os, fik Hr. Müller samtlige Elever i den forløbne Sommer, trods det ufordeelagtige Veir, lært at svømme, hvorom de virkelig paa en Excursion i Efteraaret overbeviste sig i Jels dybe Sø. En anden Erfaring var den, at da Forstanderen meddelte Eleverne de Forandringer, som skulde foretages med Læsetimerne, efterat Dr. Poulsen var ankommen, og derefter spurgte dem, hvad de syntes derom, svarede de, at de ugjerne mistede nogen af deres historiske Timer for Botanikens Skyld. Han sagde dem, at dette for det første ikke kunde undgaaes, fordi Botaniken egentlig kun kunde bibringes dem om Sommeren, der allerede var rykket langt frem, og fordi de vare ganske ukyndige i denne Videnskab; imidlertid vilde han om 14 Dage høre, om de vare af samme Mening som nu. Men i denne Tid havde de allerede faaet de botaniske Timer saa kjære, at Talen ikke mere var om at opgive nogen af dem. En tredie ligesaa interessant Erfaring. I Sommerens Løb gjorde Hr. Krarup i flere Uger en Reise til Jylland og Sjælland. Derved blev egentlig 8 Timer frie, som altsaa skulde fordeles blandt de andre Lærere. Da bade Eleverne, der af Prof. Flor leilighedsviis havde lært at udtale og forstaae et Par svenske Viser de sang, om at han vilde overtage samtlige Timer i Hr. Krarups Fraværelse og anvende disse til at lære dem Svensk. Dette gjorde han og gennemgik i den Tid hele det Tillæg med Prøver af Svensk Litteratur, som findes i hans Læsebog, 2det Oplag, hvoraf Høiskolen eier nogle Exemplarer. Senere læste han undertiden om Aftenen for dem af »Fryxells Berättelser,« som de forstode saa godt og hørte paa med saa stor Glæde, at de flere Gange i Vinter have bedet ham om at fortsætte disse Forelæsninger. Men Tiden har ikke været dertil.

[S. 11]

Indeværende Vinter-Halvaar 1845/46 er begyndt den 17de November. Skolen besøges i dette af 42 Elever. Af de 12 Sommer-Elever forblev de 11; den ene, Arnkiel, maatte formedelst Brystsvaghed allerede inden Sommerens Slutning drage hjem, og er endnu sengeliggende. Følgende nye kom til:

- 12) F. Wind, 17 Aar, Gaardmandssøn fra Arrild Sogn.
- 13) I. Riis, 21 Aar, Gaardmandssøn fra Seem Sogn.
- 14) P. Jacobsen, 18 Aar, Gaardmandssøn fra Tønder-Eggen.
- 15) P. Roost, 22 Aar, Gaardmandssøn fra Meolden Sogn.
- 16) P. L. Møller, 17½ Aar, fra Agerskov Sogn.
- 17) Jep Chr. Wilfang, 16 Aar, Gaardmandssøn fra Aastrup Sogn.
- 18) B. Mikkelsen, 25 Aar, Gaardmandssøn fra Vonsbæk Sogn.
- 19) H. I. Jensen, 21 Aar, Gaardmandssøn fra Vonsbæk Sogn.
- 20) I. G. Wilfang, 20 Aar, Gaardmandssøn fra Vonsbæk Sogn.
- 21) H. C. Clemmensen, 25 Aar, Møllersøn fra Henne Sogn i Jylland.
- 22) N. Jepsen, 21 Aar, Gaardmandssøn fra Skanderup Sogn.
- 23) C. Thomsen, 20 Aar, Møller-Søn fra Skanderup Sogn.
- 24) C. F. Buch, 24 Aar, Gaardmandssøn fra Skanderup Sogn.
- 25) F. E. Anker, 20 Aar, Gaardmandssøn fra Aller Sogn.
- 26) C. Juul, 22 Aar, Gaardmandssøn fra Aller Sogn.
- 27) P. Johansen, 18 Aar, Gaardmandssøn fra Taps Sogn.
- 28) M. Brorsen, 25 Aar, Gaardmandssøn fra Ballum Sogn.
- 29) P. M. Winther, 16 Aar, Forpagter-Søn fra Gram Sogn.
- 30) I. A. Tonnesen, 20 Aar, Gaardmandssøn fra Vamdrup Sogn.

- 31) I. H. Friis, 16½ Aar, Gaardmandssøn fra Gammel-Haderslev Sogn.
 32) N. Gram, 23 Aar, Gaardmandssøn fra Ballum Sogn.
 33) P. Raun, 28½ Aar, Teglblænder fra Hammelev Sogn.
 34) N. I. Clausen, 17 Aar, Gaardmandssøn fra Vamdrup Sogn.
 35) L. Poulsen, 20 Aar, Gaardmandssøn fra Hjarup Sogn.
 36) N. L. Nygaard, 18 Aar, Gaardmandssøn fra Taps Sogn.
 37) H. Boisen, Gaardmandssøn fra Rødding Sogn.
 38) P. I. Lund, Gaardmandssøn fra Vamdrup Sogn.
 39) H. Nielsen, 28 Aar, Gaardmandssøn fra Daastrup ved Roeskilde.
 40) M. Gundersen, 23 Aar, Gaardmandssøn fra Lintrup Sogn.
 41) M. N. Møller, 26 Aar, Snedker fra Hjerting Sogn.
 42) I. Poulsen, Gaardmandssøn fra Hjerting Sogn.^[1]

[1] Af dem, som ikke opholde sig paa Elevhuset, hvilket kun er bestemt for 32, maatte H. Nielsen fra Sjælland allerede ved Juletider drage hjem for Svageligheds Skyld, haabende, at han til Sommer kunde holde det bedre ud. — En Snedker I. C. Jensen fra Hygom, som i nogle Uger besøgte Høiskolen, have vi ikke anført, da baade hans Profession og den lange Afstand forbød ham at vedblive sine Vandringer hertil.

Der var i Sommerens Løb blevet indrettet een Skolestue til; man kan altsaa nu efter Omstændighederne have alle Eleverne samlede, (hvilket skeer, hvor det uden Vanskelighed kan lade sig gjøre), eller dele dem i to Klasser, f. Ex. i Mathematik, Tydsk, Danske Skriveøvelser, endeel Landvæsenstimer, o. s. v., idet man da hver Gang retter sig efter, hvor de ifølge deres Evner og Dulighed høre hen. I dette Halvaar gjælde altsaa to Timetabeller, saaledes lydende:

[S. 12]

For øverste Afdeling:

Fædrelandshistorie	2 Timer.
Verdenshistorie	2 "
Dansk Læsning	2 "
Danske Udarbejdelser — Løvedag Eftermiddag	
Sproglære	2 "
Tydsk	2 "
Mathematik (Stereometri og Arithmetik)	2 "
Chemi	6 "
Geografi og Jordbundslære	4 "
Theoretisk Landvæsen	8 "
Landmaaler-Tegning	2 "
Sang	2 "
Gymnastik	6 "

For den nederste Afdeling:

Fædrelandshistorie	2 Timer.
Verdenshistorie	2 "
Dansk Læsning	2 "
Danske Skriveøvelser	3 "
Sproglære	2 "
Tydsk	2 "
Geometri	2 "
Regning	1 "
Chemi	6 "
Geografi og Jordbundslære	4 "
Theoretisk Landvæsen	8 "
Sang	2 "
Gymnastik	6 "

Idet vi nu skulle meddele Læserne vore Betragtninger i Anledning af indeværende Vinter-Halvaar, forudskikke vi i Almindelighed den Bemærkning, at vi maae i høi Grad være tilfredse med Elevernes Lyst, Flid og Fremgang i alle Henseender, men ville iøvrigt, som ovenfor sagt, kun holde os til Det, der kan synes at kaste Lys paa de Spørgsmaal angaaende Folkedannelse, der for Tiden bevæger det store Publicum. Vi forene derfor i vor Fremstilling Vinterens med de tidligere gjorte Forsøg og Erfaringer her paa Høiskolen.

1. Det er gjort til Princip ikke at tage saa meget Hensyn til de mindre Begavede som til de bedre Hoveder, de livligere og videbegjærligere Naturer. Det er ikke allene den eneste Maade for Lærerne til at vedligeholde deres aandelige Livlighed, hvis de har nogen, men ogsaa for Staten og Landet i det Hele er det af største Vigtighed, at de aandelig Stærkere, til hvad Stand de end høre, faae den rette Oplysning. Paa dem kommer det dog i Grunden altid an, hvilken Vending Tingene her i Verden skulle tage; slaae de først ind paa en Vei, saa følge de Øvrige af sig selv efter. Men Skole-Erfaringen lærer bestandig, at de Opvaktere blive meget langt tilbage fra Det, de kunde bringes til, naar der for meget skal tages Hensyn til de Svagere, og at de blive kjede ad en altfor langsom Underviisning, hvoraf Følgen hos os, hvor Oplysningen er den eneste Fordeel af Skolegangen, nødvendigen maatte blive, at de snart gik bort igjen. Vi vilde altsaa kun beholde de Svagere tilbage, og det er endda et stort Spørgsmaal, om disse selv vare bedre tjente hermed. Kunde de end, ved at være allene, have mere Tid og Ro til at faae lært det Mindre og Lavere og Simple, der nu meddeelt, saa vilde de savne al den Indflydelse til det aandelige Livs Vækkelse, som dagligt Samliv med de mere Begavede udøver. Man kan være temmelig sikker paa, at saa længe den mindre Begavede vedbliver at besøge en saadan Lærestalt, der egentlig er anlagt for høiere Aandskræfter end hans, har han ogsaa virkelig Fordeel af den. Kunde Forfængelighed end lokke ham derhen, saa vilde Kjedsommelighed og Følelsen af den underordnede Rolle, han spiller, snart drive ham derfra igjen. Vor Erfaring her paa Høiskolen, der jo rigtignok ikke er meget stor eller gammel, bestyrker denne Mening. Vi have al Grund til at tvivle paa, at det vilde staae i Lærernes Magt, om de gjorde sig nok saa megen Umage, at bringe saa meget aandeligt Liv ind i de svagere Elever, som skeet er (hvor ringe det endog kan være), dersom

[S. 13]

ikke de opvaktere Kammerater havde været deres Omgang. Og noget Liv og Vækelse i Sjæleevnerne er dog i Grunden det bedste Udbytte, de kunde erholde paa en saadan Anstalt.

2. Et andet Grund-Princip her er: ingen Tilgangs- eller Afgangs-Examen at holde, og overhovedet at give os saa lidt af med Examinationer som muligt. Da man endnu i Almindelighed staaer i den Mening, at offentlige Examinere er til stor Nytte, skulle vi tillade os at forsvare det af os antagne Princip; men vi bemærke udtrykkeligen, at Talen her kun er om vor Læreanstalt, og at vi ikke indlade os paa Raisonnement om andre Læreanstalter, der have andre Formaal.

Hvad Tilgangs-Examen angaaer, da indsee vi ikke, hvortil den her paa Anstalten skulde nytte. Den kunde skaffe os nogen Kundskab om, hvilke positive Kundskaber og Færdigheder den indmeldte Elev besidder. Men om vi nu erfarede dette, endog med langt større Sikkerhed end det i Virkeligheden er muligt, saa blev Eleverne derved jo hverken duligere eller uduligere til at profitere af Underviisningen, og da vi dog ikke kunde forandre Underviisningsplanen efter de forskjellige Elevers forskjellige Kundskaber, saa vilde Følgen kun blive, at vi kunde afvise Nogle som umodne for den. Men hvor vidt Nogen virkelig har Gavn og Fornøjelse af at sidde paa Skolebænken, kan intet Menneske tilfulde bedømme uden han selv efterat have prøvet det. Vi antage, at de, som komme til Høiskolen, nogenlunde godt kunne læse, skrive og regne. Kan de mere, saa er det godt; men kan de ikke engang dette, saa bliver det deres egen Sag at skaffe sig den fornødne Færdighed heri (thi Høiskolen indlader sig ikke paa at bibringe den saakaldte Børnelærdom), eller at bære Savnet deraf. Dette Tilfælde er imidlertid endnu ikke indtruffet her, og vil heller ikke let indtræffe, da Enhver, som vil optages som Elev, maa melde sig hos Forstanderen, som da gjør opmærksom paa denne Forudsætning. Ved en mundtlig Samtale, der mere har Conversationens end Examinationens Form, kan Forstanderen ogsaa langt bedre udforske, hvorvidt han med Nytte vil kunne tage Deel i Underviisningen eller ikke, og i saa Henseende raade ham. Hovedsagen, eller rettere, det Eneste, hvorpaa det kommer an, er: om han har nogen virkelig Lyst og Trang til aandelig Oplysning. En Tilgangs-Examen vilde altsaa ikke være Eleverne til nogen Gavn. Derimod have mange af dem erklæret, at hvis de først skulde have været examinerede, vilde Undseelse for at forraade deres Uvidenhed have afholdt dem fra Høiskolen, og det mange af dem, der have meest Hoved og meest Glæde af Underviisningen.

Afgangs-Examen have vi heller ikke. Det Vigtigste ved Underviisningen paa vor Høiskole er ikke de positive Kundskaber og Færdigheder, som vi søge at bibringe Eleverne, men snarere det hele aandelige Liv, som bliver vakt og næret hos dem, saa at deres Forstand bliver skarpere, deres Dømmekraft modnere, deres Hjerter aabnere og ædlere, at der vækkes hos dem Sands for Orden, Skjønhed og et smagfuldt Liv, at Lyst til Beskjæftigelse kan træde istedetfor den sædvanlige Dorskhedsvane, at deres Sind og derved deres Væsen kan blive frimodigere, deres Følelse for Sammeratskab og Fædreland blive vakt, næret og styrket. Alt dette kan ikke godt stilles til Skue ved en offentlig Examen. Men hvis det virkelig er tilstede, vil det efter deres Ophold paa Høiskolen nok vise sig i deres hele Liv og Opførsel, og erfares Intet deraf i deres senere Liv, saa nytter det ikke, om de ved en Afgangsexamen fra Høiskolen havde formaaet at aflægge et Slags Vidnesbyrd derom. Derimod virker Tanken om en forestaaende offentlig Examen i høieste Grad forstyrrende baade paa Lærere og Elever. Det er umuligt, at Læresalen da kan forblive det rene og hellige Sted, hvor begge ret med Lyst og Iver kunne give og modtage, kunne nyde Sandhedens og Oplysningens herlige Frugter. Det som i mange Forhold gjør offentlige Examinere nødvendige, naar nemlig en vis Bestilning kun kan anbetros Den, der er i Besiddelse af visse bestemte Kundskaber og Færdigheder, finder ikke Sted her; og vil man have Examinere for at erfare, hvad og hvorledes der læres paa Høiskolen, saa er den allersikkreste Maade at overbevise sig herom den, at man personlig tager Plads i Læresalen, hvilken altid staaer aaben for enhver anstændig Person. — Netop fordi det er Høiskolens Plan, ikke at paatvinge eller at paaliste Ungdommen visse Kundskaber, Anskuelse og Meninger, som mere vi høiere Staaende end de selv ønske at de maatte være opfyldte af, men derimod at bibringe dem saa meget af vor egen Oplysning, som de selv ansee for gavnligt og fornøieligt, netop derfor ansee vi det for dobbelt nødvendigt, at vi afholde os fra ethvert Middel til at drage dem til os udenfor Oplysningens egen Tilrækningskraft. Paa hvilken Maade vil man ellers kunne erfare, hvad Folket i Virkeligheden ønsker og behøver af aandelig Oplysning?

[S. 14]

Hvad endelig den daglige Examination i Timerne angaaer, da finder denne Sted, hvor det er nødvendigt, men da det ikke er Høiskolens Hensigt at forsikre sig, at enhver enkelt Elev tilegner sig al den Lærdom, der bydes, saa anvendes denne daglige Examination saa lidt som muligt, eftersom den baade medtager megen Tid og let bliver saare kjedelig for Eleverne. I al Fald anvendes den hellere som en Gjentagelse af det eengang Foredragne og som en Undersøgelse, hvorvidt Eleverne i Almindelighed, ikke hver især, have forstaaet og opfattet de holdte Foredrag. Hvor det derimod er Øvelser og Færdigheder, som Eleverne skulle tilegne sig, og ikke blot Indsigter og Oplysninger, der meddeles dem, f. Ex. ved Gymnastik, Musik, Regning, Tegning, Landmaaling, Læse-, Skrive- og Taleøvelser o. s. v., der indfinder Examinationen eller Repetitionen, hvad man vil kalde det, sig af sig selv, tildeels ogsaa ved nogle Videnskaber, som Mathematik og Tydsk Sprog. Men efter de historiske, geographiske, naturvidenskabelige, landøkonomiske Foredrag bruges Examination kun undtagelsesviis, naar der er nogen særdeles Grund dertil.

3. Underviisningen i Naturvidenskaberne. Den Overbeviisning, at Naturvidenskaberne paa alle vore Underviisningsanstalter bør optages med iblandt Læregjenstandene, er efterhaanden bleven saa almindelig, at vi ikke behøve at føre noget Forsvar for, at vi have indrømmet dem en betydelig Plads paa Rødding Høiskole. Spørgsmaalet er, hvis vi ikke feile, kun om, hvad og hvorledes der skal foredrages. Men da hele denne Underviisning har været overladt til Dr. Poulsen, som, saavidt vore Finantsers ængstelige Tilstand tillod det, har havt temmelig fri Raadighed til at følge sine Anskuelse baade med Hensyn til Underviisningsgjenstandenes Fordeling og til de nødvendigste Indretninger og Anlæg, saa have vi anmodet ham om, selv at optegne, hvad her er skeet og med hvilket Resultat. Disse Optegnelser meddele vi herved vore Læsere.

»Den fuldstændige Mangel paa et Underviisnings-Apparat for Naturvidenskaberne, som først ved Udpakningen og Ordningen af mine egne Samlinger kunde hæves, anviste Botaniken den første Plads i den naturvidenskabelige Underviisning i Sommer-Halvaaret. Det botaniske Studium har her til Hensigt baade i Almindelighed at aabne Øiet for Naturens Skjønhed og Mangfoldighed og at skjærpe Iagttagelsen, og med Hensyn til Landmandens særegne Tarv at gjøre ham bekendt med Europas vigtigere Culturplanter, deres geographiske Forhold, Natur og Anvendelse. I Begyndelsen blev, saa fattelig som mueligt, Planternes Livsbetingelser afhandlet. Der toges ved Underviisningen bestandig Hensyn til de oekonomisk vigtige og til de indenlandske Planter, hvilke sidste bleve Eleverne bekendte, dels ved speciel at tage dem i Betragtning under Udviklingen af de vigtigste naturlige Plantefamilier, dels paa de ugentlige Udflugter i Omegnen. Paa disse fremhævedes isærdeleshed de forskjellige Localiteters Character-Planter — Hedernes, Mosernes, Engenes og Skovenes særegne Vegetation, Marskegennenes Characterplanter, de dyrkede Steders Ukrudsplanter, Klitvegetationen o. s. v.

Underviisningen understøttedes af en betydelig Axsamling af de Europæiske Cerealier, som er samlet i Udlandet og hvoraf en Deel blev dyrket her i forrige Sommer, af tørrede Samlinger af Fodervexter og Handelsplanter, en fædrelandsk Plantesamling og af en Frøesamling.

I dette Halvaar fortsattes desuden Underviisningen over Europas Geographi, hvorom senere skal tilføies nogle Bemærkninger, og den mechaniske Deel af Physiken, saavdt dette kunde skee uden Apparater.

I Vinterhalvaaret begyndtes Rækken af de naturvidenskabelige Foredrag med Læren om de vægtløse Stoffer. Varmelæren blev paa Grund af dens rige og interessante Anvendelse i Oekonomie og Agerbruget udførlig afhandlet, Læren om Lyset, Electricitet og Magnetisme, forsaavidt de forklare almindelige Naturphænomener og store Anvendelser i Livet. Derpaa fulgte Chemien, hvis elementaire Deel, ligesom Impoderabilierne, oplystes ved en Mængde Forsøg, der ere uundgaaelig nødvendige i de experimentelle Naturvidenskaber og som kunne anstilles i rig Fylde uden betydelige pekuniære Offere. Ved Underviisningen heri toges bestandig Hensyn til hjemlig Industrie og Oekonomie og fortrinlig til Agerbruget. I den uorganiske Deel af Chemien afhandles tillige de Mineralier, som enten ved deres store Anvendelse i Industrien og deres Forhold til Agerbruget eller ved deres almindelige Forekomst i vor Jordbund kunde have Interesse for Tilhørerne, hvorefter først vor Jordbundslære, som udvikledes under Danmarks Geographie, kunde blive fattelig. I den organiske Deel af Chemien afhandles især de Stoffer, som oplyse Plante- og Dyr-Physiologien og som benyttes i den landoekonomiske Technologie. Til næste Sommer vil hertil slutte sig Gjødningsslæren og Plantenæringen, saavel som Dyrproductionens vigtigste Dele, oplyst ved Chemien.

[S. 15]

Foruden den egentlige anvendte Naturvidenskab, er ogsaa Geographien overdraget mig som Underviisningsgjenstand. I dette Halvaar tog et nyt Cursus heri sin Begyndelse, hvori de ældre Elever ønskede at deeltage. Efter en kort og fattelig Oversigt over den mathematiske Geographie, afhandlede Jordens Udviklingshistorie før Menneskets Optraeden, oplyst ved en betydelig og instructiv Samling af geognostiske Haandstykker og Forsteninger, derpaa fulgte Jordklodens senere Forandringer og Planternes, især de europæiske Culturplanters geographiske Forhold og Aarsagen til denne geographiske Begrænsning, afledt af Climatologien. I den specielle Geographie blev isærdeleshed Skandinavien udførligt afhandlet med Hensyn til dens forhistoriske Tid og geognostiske Beskaffenhed, Climatologie og plantegeographiske Forhold. Danmarks Jordbundslære blev, paa Grund af dens Vigtighed for vore Landmænd, omstændelig udviklet. I den politiske Geographie fremhæves især de forskjellige Staters Forhold til Agerbrug og Industrie. Saavdt muligt anskueliggjøres Underviisningen ved Relief-Kort, Speciel-Kort, Samlinger af Natur-, Industrie- og Husflids-Gjenstande, Kobbere, o. s. v., hvorved Interessen meget vækkes.

Til populaire Foredrag over Naturvidenskaberne ere Samlinger uundgaaelig nødvendige; jo mere Underviisningen kan understøttes ved Anskuelse af Gjenstanden eller Experimentet, desto mere lettes Opfatningen og forhøies Interessen. Det har derfor ogsaa allerede før det endnu var min Bestemmelse at gaae til Rødding, været mig magtpaaliggende at bidrage til Samlingen for Skolen. Fra Udlandet hjemsendtes en meget fuldstændig Axsamling og en Frøesamling af de europæiske Kulturplanter, som har en særegen Værd derved, at den for største Delen hidrører fra Haveinspector Metzger i Heidelberg. Det syntes mig ønskeligt, at denne Samling blev dyrket her ved Skolen, og i Sommerens Løb blev derfor Indhegningen og Anlægget af en lille Forsøgsmark paabegyndt, som til den anstundende Sommer vil give et anskueligt Overblik over Nord- og Mellem-Europas Cerealier, Foder- og Handels-Vexter. En Samling af 45 Kartoffelvarieteter, som allerede blev dyrket i forrige Sommer og som blev fuldstændig uberørt af Kartoffelsygdommen, ville til Efteraaret kunne uddeles i smaae Partier. Foruden denne Forsøgsmark udførtes i forrige Sommer en Deel Træplantninger og en lille Træskole anlagdes, som har til Hensigt at bibringe Nordslesvigerne Smag for Træplantning og Øvelse i Frugttræernes Forædling. Et passende Sted blev udseet til Anlægget af en Humlehave, for at kunne give Eleverne Underviisning i denne vigtige Handelsplantes Dyrkning, og Kjøkkenhaven, som var aldeles forsømt, blev omlagt og udvidet.

Disse Anlæg ere vel smaae og ikke skikkede til egentlige agronomiske Forsøg; men de ville i mange Henseender tjene til at understøtte Underviisningen og vække Smag for Havedyrkning og Trækultur. Beliggenheden maatte, paa Grund af den ufuldstændige Markfred her i Egnen, vælges saa nær ved Bygningen som mueligt, men derved kunde rigtignok ikke det gunstigste Terrain erholdes, da Bygningerne ligge meget lavt. Til at understøtte Underviisningen i Physik, Chemie og Naturhistorie, blev et lille Laboratorium indrettet i Efteraaret og et lille tilstødende Værelse bestemtes til Opbevaringssted for de naturhistoriske Samlinger. Af saadanne er allerede i forrige Aar et fædrelandsk Herbarium og en Samling af oekonomisk vigtige Planter anlagt og en mineralogisk-geognostisk Samling, med særdeles Hensyn til Skandinavien, vil, inden jeg forlader Høiskolen, blive indrettet for samme. Af zoologiske Gjenstande mangler endnu Alt. Den fysikalske og kemiske Samling er paabegyndt ved et betydeligt Bidrag fra Selskabet til Naturlærens Udbredelse og en Deel Apparater fra mig. En Modelsamling af de vigtigste Agerdyrkningsredskaber og Maskiner vilde være i høi Grad ønskelig og vil maaskee efterhaanden ved Bidrag fra Enkelte komme sammen.

[S. 16]

Med Hensyn til den naturvidenskabelige Underviisning i Almindelighed maae bemærkes, at jeg ingenlunde, selv i min dristigste Forventning om Bondestandens Modtagelighed for Naturvidenskaberne, i Begyndelsen turde vove at give mine Foredrag den Udstrækning, som de efterhaanden have faaet og som den stigende Videbegjærighed og udholdende Iver hos Eleverne ansporede mig til at give dem. Elevernes Interesse for disse viste sig ingenlunde allene der, hvor Naturvidenskaberne oplyse deres specielle Fag eller hvor Hensyn til Nyttens for Livet var fremherskende, men ligesaavel der, hvor kun den aandelige Videbegjærighed kunde søge Næring. Naturligvis kunde ikke alle med lige Lethed følge disse Foredrag, men at de i Almindelighed blev rigtigt opfattede og forstaaede, fik jeg uden egentlig Examination Kundskab om, deels ved gang for alle at tillade Afbrydelse i Foredraget ved Spørgsmaal, som ikke sjelden benyttes, deels derved at Eleverne henvendte sig til mig om Aftenen for at faae Oplysning om det, der ikke var bleven dem fuldkommen klart. Men uagtet Interessen for de Dele, som ikke umiddelbart anspore ved Nyttens Øiemed, viste sig større end jeg turde vente, saa er jeg dog bleven fuldkommen bestyrket i den Anskuelse, at man ved en Folke-Høiskole som denne, i Almindelighed igjennem Anvendelsen bør vække og vedligeholde Interessen og bibringe Kundskaben til Videnskaben selv, og at man, saavdt mueligt, bør hente Exemplerne fra den Kreds af Phænomener, som er Landmanden bekjendt.

Den fuldstændige Mangel paa passende Lærebøger nødte mig til, paa Elevernes indstændige Opfordring, at dictere Hefter, hvilket vel er meget tidsspildende, men dog ogsaa giver Leilighed til udførligere at udvikle og oplære mange Punkter.

Den i høi Grad opmuntrende Opmærksomhed og stærkt udtalte Glæde, som de unge Mennesker af Bondestanden have viist ved ethvert Lys, som Naturvidenskaberne i saa rigt Maal ere i Stand til at udbrede over deres Fag; den Iver hvormed de søge Hjælpemidler til senere at fortsætte og udvide Kundskaben til dem,

afgiver det bedste praktiske Beviis for, hvor meget Underviisningen i Naturvidenskab her er paa sin Plads. Den bør aldrig mangle ved en Bondehøiskole eller en Agerdyrkningssskole, selv hvis man ved disse blot tænker sig Agerbruget som den eneste Gjenstand for deres Virksomhed.«

4. Underviisningen i Modersmaalet maa vi ogsaa særskilt omtale med nogle Ord, da vi ansee den for at være ligesaa vigtig som den af Mange er forsømt og misforstaaet. Man synes ikke at indsee, at der i Grunden slet ikke kan være Tale om Oplysning, i det mindste ikke hos Folket, uden igjennem Modersmaalet. Om vi end kjende noget til et andet Sprog, saa er Modersmaalet dog ikke allene det eneste, vi rigtig forstaae, saaledes at vi begribe og føle Betydningen af ethvert Ord; men vi formaae ogsaa kun fuldeligen at sympathisere og være enige med dem, der ere vore Landsmænd og have samme aandelige Natur som vi: kun af dem kunne vi erholde Noget, som kan blive vort Eget, som i aandelig Forstand kan blive til Kjød og Blod i os. Det er altsaa ikke allene det eneste Sprog, hvori vi rigtigt kunne udtrykke, hvad der lever og bevæger sig i os, Tanker eller Følelser, men ogsaa det eneste, der kan skaffe os vor rette aandelige Næring. Underviisningen i Modersmaalet maa derfor baade lære os at tale, læse og skrive rigtigt. Men sædvanlig beskjeftiger man sig formeget med det sidste, for lidet, med Læsning og slet ikke med Talen. Det er som om man ansaae det for ligegyldigt, hvor daarligt man kom fra at tale eller læse, naar kun Det, man satte paa Papiret, tog sig godt ud. Dette gjør man nu vel næppe; men man beroliger sig rimeligviis ved den Forestilling, at ethvert Menneske kan tale, og at Enhver, som har »lært at læse«, kan læse. Men denne Forestilling er falsk, hvis man ved at tale mener: at udtrykke sig tydeligt og bestemt, og ved at læse mener: ikke blot med Øinene at overfare eller med Munden fremsige de Ord, som staae i Bogen, men tillige baade selv forstaae Ordernes Mening (forsaavidt Indholdet ikke overstiger vore aandelige Kræfter) og oplæse dem saaledes, at det bliver let for Tilhørerne at fatte den. Naar man undtager dem, der have faaet en videnskabelig Dannelse eller som høre til de meget dannede Kredse, saa findes en saadan Færdighed kun enkeltviis hos den borgerlige Stand i Stæderne og sjelden; i Bondestanden paa Landet næsten aldrig. Vi kunne tale af Erfaring; thi i Rødding Høiskole ere Elever fra mange Egne og flere af dem ere af Naturen gode Hoveder, ja nogle endog vante til Læsning, og dog have vi ikke havt et eneste Exempel paa, at de i Ordets ovenfor angivne Betydning kunne læse eller tale. Naar de skulle læse op af en Bog, falder det dem slet ikke ind, at de have Lov til at udtale Ordene saaledes som de ere vante til at udtale dem ved mundtlig Samtale (vi mene naturligviis ikke deres særegne provinsielle Dialect; thi den veed Bonden saavel i Slesvig som andensteds i Danmark godt at moderere, naar han taler med dannede Folk) de troe, at Ordene skulle udtales nøjagtigt efter Bogstaverne, og dette tager deres Opmærksomhed saa meget i Beslag, at de ikke tænke paa Meningen, naar Sætningerne ikke ere særdeles korte eller simple. De miste saaledes mere eller mindre det Udbytte, Læsningen skulde give dem. Og idet de ikke ere i Vane med altid at følge Tankegangen, kan de naturligviis heller ikke læse med den rette Betoning, d. v. s. fremhæve de Ord eller Stavelser, som skal fremhæves, for at hele Sætningens Betydning kan komme klart for Dagen. Tilhørerne maae derfor ofte gaae glip af Meningen.

[S. 17]

Det kostede i Begyndelsen ikke liden Umage, at faae deres gamle Læsevane overvundet og bringe dem i en ny og rigtigere, tildeels fordi baade Eleverne og endnu mere Andre hjemme fandt det besynderligt og upassende at anvende den Tid til at lære voksne Mennesker at læse, som efter deres Tanker burde anvendes til Skriveøvelser; men Tid efter anden begynde de at føle, at de ved at øve sig i at læse forstaaelig og naturligt aabne sig Adgang til Modersmaalets Litteratur, som ellers vilde være lukket for dem og som dog er det rige Skatkammer for deres Dannelse og aandelige Livs Næring. Og efterhaanden som de indsee den umaadelige Vinding, som det er baade for dem selv og Andre, at kunne læse rigtig i Bog og læse godt for, gaaer det heller ikke mere saa langsomt med at lære det. Ja de Klogere begynde endog at erkjende, at det første nødvendige Skridt, for at de kunne lære at føre en god Stil, er Øvelse i at læse velskrevne Bøger, og Enkelte kunne derfor ogsaa nu finde det rigtigt, at de ikke straks, naar de komme paa Høiskolen, sættes til at udarbejde Stile og Afhandlinger, hvilket Fordom og Forfængelighed sædvanlig bringe dem til at hige efter. Erfaringen her lærer, at »Flors Haandbog i den Danske Litteratur« ingenlunde er dem for høi, naar man kun, som man bør, tillige benytter Bogens Indhold som Stof til alle Slags Betragtninger og Oplysninger. Saaledes at anvende Læsetimerne i Modersmaalet til at øve dem i og vænne dem til, Intet at læse uden at ville forstaae Meningen deraf, og i at læse det saaledes op, at denne Mening ogsaa bliver let at forstaae for Tilhørerne, og endelig til at dvæle ved Indholdet selv, som de dog, da Stykkerne aldrig høre til det blot videnskabelige Fag, med nogen Hjælp maae kunne fatte, er unægtelig langt gavnligere og interessantere, end blot at lære dem, hvad der er Subject, Prædicat og Object, om Ordet er et Substantiv eller Adjectiv o. s. v., hvilket, om end ikke ganske unyttigt, i det mindste ikke for Alle kan være til synderlig Gavn eller Morskab.

Med Øvelserne i at tale er det hidtil gaaet langsomt, ikke fordi vi ansee det for mindre vigtigt, men fordi Tiden ikke har villet strække til og fordi der i denne Henseende allerede udrettes meget, hvor de daglig høre gode frie Foredrag af deres Lærere og hvor mundtlig Samtale med disse og med hverandre indbyrdes om mange forskellige, for dem selv vigtige og interessante, Gjenstande idelig finder Sted.

[S. 18]

Angaaende Skrive-Øvelserne have vi, foruden hvad der ovenfor er bemærket, intet Særdeles at tilføie, da vi omtrent følge samme Methode, som de fleste andre Steder er brugelig.

5. En Ting, hvori Rødding-Høiskole ogsaa er forskjellig fra de sædvanlige Lærestalter er, at der ikke er fastsat nogen bestemt Tid for Elevernes Ophold paa samme. Dette medfører vistnok adskillige Ulemper, hvoriblandt de økonomiske dog maaskee ere de største. Men deels stod det ikke i vor Magt at indrette det anderledes, i det mindste i Begyndelsen, da Indretningen var fuldkommen ny og ubekjendt, Forventningerne selv hos vore Venner kun ubetydelige og vore Modstanderes Anstrængelser for at holde Elever borte meget heldige, deels staae vi endnu i den Formening, at Eleverne baade i aandelig og moralsk Henseende have bedst af, ikke at være tvungne til at være her længere end de have Lyst til. Den oprindelige Plan er anlagt paa to Aar, saaledes at i den Tid Det kunde blive tilendebragt, som vi havde meent at ville foredrage, fordeelt paa fire Halvaar, hvori dog hvert Cursus skulde udgjøre noget Selvstændigt for sig. Men Erfaringen har lært, at paa saa lang Tid har Ingen villet binde sig, og at Eleverne hidtil kun have indmeldt sig for et halvt Aar, ligesom det især er Vinteren, de ville benytte hertil. Af de 20—22, som den første Vinter besøgte Høiskolen, gik de 12 bort om Foraaret; men de 10 havde dog faaet saa megen Lyst til at fortsætte den begyndte Uddannelse, at de bleve Sommeren over, og disse ere samtlige forblevne her i Vinter, rigtignok med den Bestemmelse, til Foraaret at drage herfra. Om dette nu virkelig vil skee, ligesom og hvormange af de i sidste November ankomne Elever der ville blive her i Sommer, vide vi endnu ikke, da de sædvanlig først kunne faae sig bestemt i det sidste Øieblik. Skjøndt det har staaet Enhver frit for at forlade Høiskolen i Halvaarets Løb, naar han lystede (paa hvad Maade skulde vi ogsaa holde Nogen tilbage, som ønskede at forlade os?), saa er dette dog kun skeet af To eller Tre af dem, der ikke boede i Elevhuset, enten for Sygdoms og Svageligheds Skyld eller fordi de, som Haandværkere, ikke længer kunde være borte fra Hjemmet.

Hvorledes det iøvrigt i Fremtiden vil stille sig med denne ubestemte Skoletid, tør vi ikke forudsige. Det var jo

let at gjøre til fast Regel, at Ingen blev optagen i Elevhuset uden at han betalte for et halvt Aar, enten han saa blev dette til Ende eller ei, og at Ingen fik Tilladelse til at bivaane Underviisningen uden for en vis Betaling, som Brug er alle andre Steder. Men med Hensyn til det sidste, saa gribe vi nødig til dette Middel, før Høiskolens finansielle Forfatning tvinger os dertil, fordi den frie Adgang til Oplysning ene borger for, at den kommer der, hvor den egentlig hører hen, nemlig til Enhver, som besidder Lyst og aandelig Evne til at modtage og bruge den. Og hvad Betalingen for et halvt Aar ad Gangen angaaer, da ville Forholdene maaskee bringe os til at indrette maanedsviis Ophold paa Høiskolen, da de unge Mennesker ofte have overordentlige Vanskeligheder at overvinde for om Sommeren at erholde Tilladelse til Opholdet paa Høiskolen, fordi Forældrene ikke kunne, eller troe ikke at kunne undvære deres Sønner paa denne Aarstid fra Avlsbruget. Det er ogsaa vel mueligt, hvad der hverken vilde være unaturligt eller uønskeligt, at Sommeren for flere af de unge Mennesker selv har noget Lokkende til Hjemmet, og da Folkets, især Bondestandens, Vel er det eneste Maal for Høiskolen, ligesom det allene er Menneskekjærlighed og Patriotisme der har grundlagt den, saa kunne vi ikke ønske nogen anden Bevæggrund for Elevernes Ophold paa Høiskolen end deres egen frie Draaft og Erfaring om hvad der præsteres. Hvis det ikke var Lysten, som hidtil havde holdt dem her, saa vilde deres, i det Hele taget, ualmindelige Fremskridt i alle Stykker ei lade sig forklare.

Man skulde vistnok troe, at det Meget, som Sommerhalvaaret kan tilbyde fremfor Vinterhalvaaret, især for Landmanden, maatte have noget særdeles Tillokkende for Mennesker af den Stand; men det er ikke Tilfældet. Uagtet vor Høiskole er et ligesaa fuldstændigt og lærerigt Agerdyrknings-Institut som noget andet her i Landet (angaaende Herr Krarups theoretiske og praktiske Underviisning i de egentlige Landvæsensgjenstande have vi særskilt indsendt en Beretning til det Kgl. Landhuusholdnings-Selskab), saa er det ikke denne Deel af Underviisningen, som vore Elever sætte mest Priis paa. Grunden er vel den, at de ikke høre til Tjenesteklassen og ville ikke oplæres til at være Avlskarle, ere ei heller Mennesker af Stand, der tænke paa at komme til at drive Landvæsenet i det Store, men ere i Almindelighed velhavende Gaardmandssønner, der troe at besidde tilstrækkelig Forstand paa og Øvelse i det praktiske Landvæsen, og at de i al Fald, naar de først her ere blevne aandelig vakte og dannede, nok kunne forskaaffe sig det Manglende selv. Er der endog noget Sandt i denne Mening, som er temmelig rodfæstet baade hos Unge og Gamle, saa er der dog tillige meget Falsk; men derom maa Erfaringen overbevise dem, og da vil upaatvivlelig Høiskolen ligesaa fuldt blive besøgt om Sommeren som om Vinteren.

[S. 19]

6. Med Hensyn til Vedligeholdelsen af Orden og Sædelighed er det for en Deel overladt til Eleverne selv at sørge derfor. I Underviisningstimerne, naar Læreren er tilstede, falder Sagen saa at sige af sig selv. Men udenfor Skoletiden opholde 32 unge Mennesker sig i een og samme Bygning, i Elevhuset. Her er det da af største Vigtighed, at Enhver, saavidt mueligt kan have Fred og Ro til at arbeide for sig selv, men tillige at de kunne have godt af hverandres Selskab, med andre Ord, at de kunne have saa megen Fordeel og saa liden Skade af deres Samliv som mueligt. Og skjøndt Høiskolen hverken har paataget sig eller vil paatage sig noget Ansvar for deres Moralitet, saa følger det dog af sig selv, at den, saavidt den formaaer, vaager over Sædelighed og at en god og anstændig Tone kan blive herskende imellem dem. Det var derfor nødvendigt, at visse Bestemmelser, saavel Fordringer som Forbud, bleve gjort gjeldende for Alle. Men det var klart, at Eleverne selv maatte bedre vide, hvilke Bestemmelser der burde tages, end Forstander og Lærere, der i ingen Henseende befinde sig i Elevernes Stilling. For altsaa at benytte denne Elevernes bedre Indsigt, og for tillige at tilintetgjøre den Opposition, der hos Undergivne saa ofte næsten af sig selv viser sig imod de Foresattes Befalinger, og derimod forskaaffe sig deres egen Medvirkning til Lovenes Overholdelse, blev det overladt dem selv at forfatte de Love, som de ansaae for nødvendige og tilstrækkelige til at vedligeholde en god Aand og Tone imellem dem og til at sikre enhver af Elevhusets Beboere den fornødne Ro og Fred til at kunne arbeide paa sit Værelse. Et saadant Udkast blev altsaa forfattet af nogle af Eleverne, gennemseet og approberet af Forstanderen, og derpaa i dennes og Inspectors Overværelse debatteret og vedtaget i en Forsamling af samtlige Elever. Vi ville afskrive disse Love, da det maa interessere Enhver, som vil vide nøiere Beskeed med Anstaltens Væsen, at kjende dem. (See [Bilaget](#).)

Foruden disse Love, hvis Overholdelse Eleverne selv have at sørge for, er det naturligviis en almindelig Lov, at samtlige Beboere af Elevhuset ere forpligtede til øieblikkelig Lydighed ei allene imod Forstanderens, men ogsaa imod Inspectorens Befalinger, hvor en af disse skulde see sig foranlediget til at gjøre Brug af sin naturlige Politimyndighed. Men dette Tilfælde er hidindtil ikke indtruffet. Det er nu fire Maaneder at dette Samliv har fundet Sted, og i al denne Tid har der hersket en meget god, ja vi kunne, med Hensyn til deres Stand og Opdragelse, uden Overdrivelse sige, en smuk Tone imellem dem. Om den Omstændighed, at Eleverne selv have udkastet de hertil gjeldende Bestemmelser og ere pligtige til at opretholde dem, har bidraget noget hertil, tør vi, skjøndt tilbøielige til at troe det, vel ikke paastaae, da det mueligen kunde have sin Grund i andre Omstændigheder, ligesaa lidt som vi ere istand til at indestaae for, at denne gode Tone altid vil kunne vedligeholde sig iblandt dem, men at den hidindtil har hersket og fritaget baade Forstander og Inspector for de Vanskeligheder og Ubehageligheder, som maatte befrygte i saa Henseende at være nødvendigen knyttede til deres Embeder, det er ganske vist, ligesom og at der i Forholdene, naar Nyheden og Friskheden undtages, ikke ligger noget Særegent, som mere nu end i Fremtiden kan frembringe det omtalte heldige Resultat. Thi vi have slet ingen Grund til at antage, at de unge Mennesker, som ere komne til Høiskolen, just ere de ypperste Hoveder og de ædleste Karakterer, som findes iblandt den Nordslesvigske Ungdom. De ere fra saa forskjellige Egne og baade i aandelige og moralske Anlæg saa forskellige at vi ei kunne troe, at Skjebnen hidtil har sendt os fortrinligere Elever end den bestandig vil kunne. Men de ere i det Hele taget unge kun lidet udviklede Mennesker, altsaa heller ikke udviklede til det Onde. Iøvrigt er det ganske interessant at lægge Mærke til, hvorledes de have følt Uleilighederne ved deres constitutionelle Forfatning, om vi saa maae kalde det, hvor vanskeligt det falder dem baade at føre Scepteret og at underkaste sig Lovene. Ofte have de havt Lyst til at forandre dem, men have ikke kunnet blive enige. Et Par Gange har det været et Ønske, at Magten blev afgivet i Forstanderens Hænder. Men denne, som baade fandt Indretningen gavnlige som en Øvelse til deres tilkommende communale og borgerlige Liv, og tillige vilde være fri for et saadant Regiments evige og utaknæmmelige Byrder og Ansvar, søgte ved saadanne Leiligheder kun at stille dem deres Mellemværende i det rette moralske og retlige Lys, og efter en lille Opmuntring af ham, dels i Skjæmt, dels i Alvor, vendte de da atter trøstigt tilbage til deres Stilling som hinandens Øvrighed og Undergivne. Resultatet er nu blevet, at de efterhaanden have levet sig ind i Forholdene og befinde sig for Øieblikket meget vel derved. Overholde de end ikke altid med den største Strengthed enhver Paragraph i deres Lovbestemmelser, saa gjøre de det dog i alle vigtigere Punkter.

[S. 20]

Maaden hvorpaa de udfylde deres Fritid, d. v. s. den Tid de ikke ere i Skolen, er overladt til dem selv. Indtil Aftensmadstiden henved Kl. 8 have de i Almindelighed studeret, d. e. forberedt sig til den følgende Dag, afskrevet efter Andres Hefter, efterlæst hvad i Timerne er foredraget, eller og læst i Moerskabsbøger (Høiskolens Bibliothek er ikke just daarligt, men kunde godt trænge til Hjælp), gjort hinanden Besøg, spillet Skak, eller spadseret. Efter Spisetiden til Kl. 10 forblive Lamperne tændte i Spisesalen; det staaer da til dem selv, om de vil blive sammen og hvormange af dem der vil blive, for at øve

sig i og mere sig med Musik eller Dands eller paa lignende Maade, eller for at læse Aviser (hvorpaa de i Almindelighed ikke ere meget hidsige). Endeel af dem have dannet en Sangforening, og i disse Dage er en Skydebane bleven færdig, ved hvilke Øvelser der naturligviis vil blive sørget for den fornødne Forsigtighed. Hver anden Søndag Formiddag, naar her i Byen er sidst Gudstjeneste, har i Vinter Forstanderen forelæst dem en Prædiken, hvortil Sangforeningen har sunget Psalmerne. Om Søndag Aften har han forelæst dem af Holbergs, Øhlenschlägers og Heibergs dramatiske Værker, hvorpaa de sætte stor Priis. Fastelavns Mandag opførte de Holbergs »Stundesløse« til deres egen overordentlige Morskab. I det Hele ere de næsten altid glade og fornøiede.

Bilag.

[S. 21]

Elev-Foreningen paa Rødning Høiskole.

Foreningens Formaal.

§ 1. Foreningens Hovedformaal er: at vække og vedligeholde en god Aand og en sømmelig og anstændig Tone hos Eleverne.

Foreningens Organisation.

§ 2. Foreningen har en Formand, en Viceformand, en Secretair og en Kasserer. Alle disse Embedsmænd vælges med Stemmeflerhed paa Generalforsamlinger. Formanden og Viceformanden vedblive i to Maaneder; Secretairen og Kassereren kun i een.

§ 3. Formandens Forretninger ere: I) saa vidt muligt til enhver Tid at vaage over at Foreningens Bestemmelser overholdes; II) at afgjøre, i det mindste foreløbig indtil en Generalforsamling kan afsige en endelig Dom, alle Medlemmernes Mellemværender, være sig Tvivl eller Strid, naar de henvende sig til ham; III) at lede Forhandlingerne paa Generalforsamlingerne.

§ 4. Secretairen skal i en dertil indrettet Protokol antegne enhver Forseelse, som anmeldes for ham, samt vedfæie den derfor lovbestedte Pengebøde. Indrømmer den Anklagede for Secretairen Klagens Rigtighed, saa bemærkes dette strax i Protokollen; nægter han derimod, bringes Sagen snarest muligt for Formanden. Protokollen har Formanden til enhver Tid Ret til at forlange til Eftersyn.

§ 5. Kassereren indkræver ved Enden af hver Maaned de i sammes Løb forfaldne Pengebøder, og opbevarer dem i en Kasse, som Formanden til enhver Tid kan forlange at eftersee. Ved enhver Generalforsamling skal Kassereren være istand til og paa Forlangende forpligtet til at aflægge Regnskab for Kassens Behold.

§ 6. Kassens Behold anvendes efter Generalforsamlingens Bestemmelse til samtlige Medlemmers Bedste.

§ 7. Generalforsamlingen, der har den høieste Magt, kan og bør afsætte Formanden, naar han overbevises om at have været partisk, eller meget forsømmelig i at varetage sine Pligter; Secretairen, naar han nægter at antegne i Protokollen nogensomhelst angiven Forseelse; og Kassereren, naar han har været uredelig.

Almindelige Lovbestemmelser.

[S. 22]

§ 8. Da Høiskolens Elever maa ønske at befordre Modersmaalets Forædling og Værdighed, saa vedtage vi: at vi saavel i Skolen som udenfor samme indbyrdes ville tale vort danske Modersmaal saa reent og rigtigt som muligt, d. v. s. saaledes som Lærerne tale det.

§ 9. I Skolen skal Formanden vaage over Roligheds og Ordens Opretholdelse, og Den eller De, som ei ville efterkomme, hvad han til denne Hensigt paabyder, skal bøde 1 § Cour. Protesterer Vedkommende og kan ei heller siden enes med Formanden derom, saa bedømmes og afgjøres Sagen paa næste Generalforsamling.

§ 10. Angaaende Roligheds og Ordens Opretholdelse i Elevhuset bestemmes, at der baade Morgen og Aften indtil Spisetiden skal herske ubetinget Rolighed, saavel paa Gangen som i enhver Stue særskilt. Fra Spisetiden om Aftenen indtil Kl. 10 kan Enhver i Spisesalen og paa sit Værelse mere sig som han vil indenfor Anstændighedens Grændser. Dog bør Gangen blive fri for Støi og Uorden. Efter Kl. 10 indtræde Roligheden igjen.

Den, som i den vedtagne Rolighedstid ved Nogens Støi og Larm, finder sig forstyrret i at kunne arbeide, kan lade Vedkommende antegne hos Secretairen. Pengebøder for en saadan Rolighedsforstyrrelse er 1 § Cour.

§ 11. For at opretholde Orden og gode Sæder ved de fælles Maaltider, har Formanden i Spisesalen under Spisetiden samme Myndighed som i Skolestuerne. I Spisesalen, som tillige er vor almindelige Forsamlingsværelse, forpligte vi os til ikke at ryge Tobak.

§ 12. For at banlyse al uanstændig og forargelig Banden og Sværgeren fra vor Kreds, fastsættes en Pengebøde af ½ § Cour. for enhver Ed, udtalt i Spøg eller Alvor, saavel i Skolen som udenfor samme.

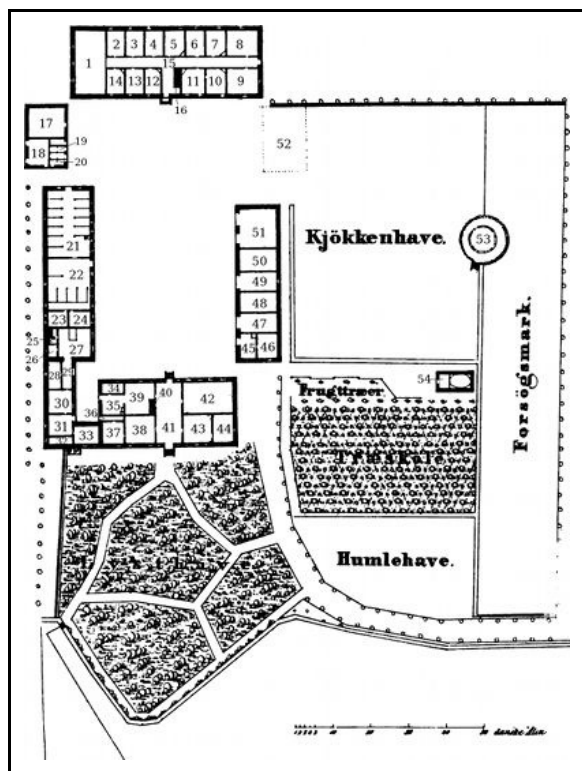
§ 13. Med Hensyn til Slagsmaal saavel i som udenfor Skolen bestemmes: at den som slaaer første Slag, erlægger en Bøde af 4 §. Gjenslaget er frit.

§ 14. For at have brugt ærekrænkende Skjeldsord bødes 1 § Cour. for hvert. Vidner bestemme, hvorvidt slige Ord maa ansees for ærekrænkende eller ikke.

§ 15. Hvis Nogen, som er bleven anklaget for at have forbrudt sig mod ovenstaaende Bestemmelser, paastaaer at være uskyldig, og Anklageren ikke formaaer ved Vidner at bevise sin Beskyldning, saa skal Anklageren selv udrede den for Forseelsen fastsatte Pengebøde. Dog fritages Formanden, hvem den Pligt paahviler at opretholde Orden og Ro i Skolestuen og under Maaltiderne, fra at erlægge den omtalte Bøde ved en saadan mulig feilagtig Beskyldning.

Saaledes eenstemmig vedtaget af samtlige Høiskolens Elever.

M. Brorsen,
f. T. Formand.

Afsat af A. Schmidt, Elev på Høiskolen. Em. Bærentzen & Co. lith. Inst.

Folke-Høiskolen i Rødning.

- No. 1 Spisesal i Elevhuset
- , 2-7 Stuer à 2 Elever
- , 8-9 Stuer à 4 Elever
- , 10- Inspector
- 11
- , 12 Tjeneren
- , 13- Stuer à 2 Elever
- 14
- , 15 Gang
- , 16 Trappe til Loftet, hvor 4 Stuer à 2 El.
- , 17 Brænde og Tørv
- , 18 Sviin

- , 19 Høns
- , 20 1 Apart for Insp., 4 for Elever og Karle, 1 f. Pigerne

- , 21 Køer
- , 22 Heste
- , 23 Selekammer
- , 24 Karlekammer

- , 25 Nedg. til Kjelder og Opg. til Loft
- , 26 Spisekammer
- , 27 Kjøkken
- , 28 Melkestue
- , 29 Gang
- , 30 Folkestue
- , 31 Bryggers
- , 32 Pigekammer
- , 33 Huusholdersken

- , 34 Museum
- , 35 Laboratorium
- , 39 og 42 Læsestuer
- , 41 Gang
- , 36, 37, 38, 43, 44 Forstanderen
- , 40 Trappe til Loftet, hvor 2 Vær. til en Lærer og et Par andre do.
- , 45- 2 Værelser for en Lærer
- 46
- , 47 Redskaber
- , 48- Lo og Lader
- 50
- , 51 Vognport
- , 52 Intenderet Gymnastikhuus og a.T..
- , 53 Urtekjelder
- , 54 Bagerhuus.

[I øvrigt på tegningen: Kjøkkenhave, Frugttræer, Træskole, Lysthave, Humlehave, Forsøgsmark. Målestok: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 20, 30, 40, 50 danske Alen.]

Afskriverens rettelser

s. 13: hvor vidt Nogen virkelig har Gavn og Fornøielse af at sidde paa Skolebænken, kan intet Menneske[Menneskene] tilfulde
s. 14: Øiet for Naturens Skjønhed og Mangfoldighed og at skjærpe Iagttagelsen[Iagttagelsen], og med Hensyn til Landmandens særegne
s. 19: den Nordslesvigske Ungdom. De ere fra saa forskellige Egne og baade i aandelige[aandelig] og moralske Anlæg saa forskellige
s. 21: alle Medlemmernes Mellemværender[Mellemværende], være sig Tvivl eller Strid, naar de henvende sig til ham; III) at lede Forhandlingerne

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK BERETNING OM FOLKE-HØISKOLEN I RØDDING ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of

Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this

electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.